

Міністерство освіти і науки України

ОДЕСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інформаційних технологій

Кафедра геодезії та землеустрою

СИЛАБУС

освітнього компонента – ОК5

Навчальна дисципліна – РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ

Освітній рівень	Другий (магістерський)	
Програма навчання	обов'язкова	
Галузь знань	19	Архітектура та будівництво
Спеціальність	193	Геодезія та землеустрій
Освітня програма	Землеустрій та кадастр	
Обсяг дисципліни	4,0 кредити ECTS (120 академічних годин)	
Види аудиторних занять	Лекції, практичні заняття	
Індивідуальні та (або) групові завдання	Розрахунково-графічна робота	
Форми семестрового контролю	залік	

Викладач:

Калина Тетяна Євгеніївна, д.е.н., професор кафедри геодезії та землеустрою,
tkalinka.zin@gmail.com

В процесі вивчення даної дисципліни студенти **ЗНАЙОМЛЯТЬСЯ З УМОВАМИ ФАКТИЧНОГО СТАНУ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ І НАБУВАЮТЬ ВМІННЯ ЗНАХОДИТИ ШЛЯХИ ЇХ НАЙБІЛЬШ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗГІДНО СТ. 14 КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ.**

Наприклад: установа берегових смуг водних шляхів та користування ними; режими регулювання, економічне забезпечення організації природо-заповідних територій; поділ лісів на ґрунти та категорії захисту, порядок використання лісових ресурсів; особливості використання та охорона земель населених пунктів.

Передумовами для вивчення дисципліни є набуття теоретичних знань та практичних навичок за такими дисциплінами: Землеустрій, Державний земельний кадастр, Землевпорядне проектування, Ґрунтознавство, Законодавчі основи землеустрою і кадастру. Економіка природокористування.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України;

ПРН 3. Знати нормативно-правові засади забезпечення питань раціонального використання, охорони, обліку та оцінки земель на національному, регіональному, локальному рівнях;

ПРН 4. Знати теоретичні і практичні положення землеустрою та кадастру, оцінки землі і нерухомості, проведення моніторингу та інвентаризації землі, управління земельними ресурсами;

ПРН 5. Застосовувати методи і технології землепорядного проектування, організувати розробку та впровадження схем і проектів землеустрою, застосовувати знання кадастрових зйомок, оцінки земель та реєстрації земельних ділянок із використанням геоінформаційних систем і технологій;

ПРН 6. Використовувати методи збору інформації в галузях землеустрою і кадастру, їх систематизації і класифікації відповідно до визначеної законом мети, проектного або виробничого завдання;

ПРН 7. Знати та вміти використовувати методологію, методи та методики проведення наукових та прикладних досліджень для розв'язання прикладних галузевих завдань;

ПРН 8. Вміти застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності впровадження заходів із землеустрою та кадастру;

ПРН 9. Володіти методиками, методами, технологіями ведення кадастру та моніторингу земель на різних територіальних рівнях;

ПРН 10. Знати нормативно-правові засади раціонального використання та охорони земель на всіх територіальних рівнях, ведення кадастру та моніторингу, державного регулювання використання та охорони земель, реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень;

ПРН 12. Формувати кадастрові дані, розробляти землепорядну та кадастрову документацію;

ПРН 13. Вміти застосовувати і використовувати відповідний термінологічний апарат та форми вираження у професійній діяльності;

ПРН 14. Вміти здійснювати просторове планування та управління територіями у галузях землеустрою та кадастру;

ПРН 15. Вміти досліджувати проблемні питання в галузях землеустрою та кадастру, визначати обмеження, у тому числі зумовлені проблемами сталого розвитку та впливу на довкілля;

ПРН 18. Вміти оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки запропонованих заходів із землеустрою та ведення державного земельного кадастру;

ПРН 19. Знати принципи управління персоналом, вимоги до охорони праці, безпеки життєдіяльності;

ПРН 20. Вміти реалізувати навички взаємодії, лідерства, командної роботи.

Диференційовані програмні результати навчання:

знати:

Основи використання та охорони земель. Склад і цільове призначення земель України. Рациональне використання та охорону земель сільськогосподарського призначення, еродованих і меліорованих земель, земель водного фонду, лісгосподарського призначення, природо - заповідного фонду, населених пунктів. Методи рекультивациі порушених земель.

вміти:

Організовувати та здійснювати рациональне використання, охорону, захист земель, консервацію деградованих і малопродуктивних земель, рекультивацию порушених земель.

володіти: основними заходами з рекультивациі, консервації та вдосконалення використання земельно-ресурсного потенціалу.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва тем	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна
1	2	3	4	5
1	Основи використання та охорони земель. Суть, завдання і зміст використання та охорони земель. Методи управління.	2	2	6
2	Охорона земель у процесі господарської діяльності. Вимоги до власників і користувачів земельних ділянок. Охорона земель сільськогосподарського призначення. Вимоги до охорони родючості ґрунтів.	2	2	6
3	Земельний фонд України. Стан, склад та цільове призначення земель. Землі сільськогосподарського призначення, житлової та громадської забудови. Рациональне використання та охорона земель сільськогосподарського призначення. Проектування сівозмін, встановлення структури посівів, вибір сівозмін на екологічно стійких ділянках.	2	2	6
4	Еродовані землі, умови і чинники ерозії. Залежність ерозії від клімату, рельєфу. Вплив рослинності, тваринництва, властивості ґрунтів. Вплив господарської діяльності людини на ерозійні процеси. Сільськогосподарське використання меліорованих та осушених земель: культуротехнічні, агротехнічні.	2	2	6
5	Рациональне використання та охорона земель водного фонду. Порядок видачі дозволів на землі. Установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними.	2	2	6
6	Рациональне використання та охорона земель лісового фонду. Поділ лісів на ґрунти та категорії захисту, порядок використання лісових ресурсів.	2	2	6
7	Суть і зміст рационального використання та охорони земель природно - заповідного фонду. Режимы регулювання, економічне забезпечення організації природо -	2	2	6

№ п/п	Назва тем	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна
1	2	3	4	5
	заповідних територій.			
8	Раціональне використання та охорона земель населених пунктів. Суть і завдання організації земель. Особливості використання, використання на сучасному етапі: сучасний склад земель.	2	2	6
9	Рекультивация земель. Суть і зміст, стан поширення, причини виникнення порушених земель та їх вплив на довкілля. Класифікація порушених земель.	2	2	6
10	Управління в галузі раціонального використання та охорони земель. Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель. Система і повноваження органів управління у галузі використання та охорони земель. Функції управління у галузі використання та охорони земель. Державне планування використання земель України. Моніторинг земель. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. ..Недоліки системи управління земельними ресурсами в Україні	2	2	6
11	Державний контроль за використанням та охороною земель. Завдання та функції контролю за використанням та охороною земель. Особливості проведення державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель. Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель. Порядок проведення перевірок та оформлення документів за її результатами. Види відповідальності за порушення земельного законодавства	2	2	6
12	Нормування і стандартизація в галузі охорони земель. Державні стандарти і нормативи у галузі охорони земель. Основні стандарти в галузі охорони земель. Стандарти з якості ґрунтів. Система стандартів дослідження вмісту мікро-, макроелементів та забруднюючих речовин у ґрунтах. Нормативи в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів	2	2	6
	Всього	24	24	72

Критерії оцінювання та засоби діагностики

Мінімальний рівень оцінювання щодо отримання «заліку» за навчальною дисципліною «Раціональне використання та охорона земель» складає 60 балів і може бути досягнутий наступними засобами оцінювання:

Засоби оцінювання		Мінімальна кількість балів	Максимальна кількість балів
Вид контролю	Кількість у семестрі		
1	2	3	4
Контроль знань:			

<i>Поточний</i> ., в т.ч.:		36	60
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на практичних заняттях та лекціях	кожне заняття	36	60
- виконання практичних робіт	12		
- розрахунково-графічна робота	1		
<i>Підсумковий</i> - залік	1	24	40
Всього		60	100

З дисципліни передбачено виконання розрахунково-графічної роботи за темою: «Розробка проектів землеустрою щодо консервації малопродуктивних і деградованих земель та землювання порушених земель».

Зміст розрахунково-графічної роботи пов'язаний із закріпленням теоретичних та практичних питань з програми дисципліни. Більш детальну інформацію наведено у методичних вказівках до виконання розрахунково-графічної роботи [1].

Підсумковий контроль знань проводиться для студентів, що не змогли з будь яких причин набрати необхідну кількість балів, або для студентів, що бажають збільшити вже набрану кількість балів. Підсумковий контроль знань здійснюється у вигляді усної бесіди з викладачем (комісією викладачів) по тематиці навчальної дисципліни.

Перелік питань до заліку з дисципліни «Раціональне використання та охорона земель»

1. Поняття земельних ресурсів. Місце і роль земельних ресурсів в функціонуванні біосфери
2. Земельно-ресурсний потенціал. Поняття. Зміст охорони земельно-ресурсного потенціалу
3. Земельно-ресурсний потенціал. Особливості раціонального його використання.
4. Еколого-економічний стан та ефективність використання земельно-ресурсного потенціалу
5. Земля як елемент довкілля. Моніторинг земель
6. Роль земельних ресурсів у суспільному виробництві.
7. Таксономічні одиниці класифікації земельного фонду
8. Категорії придатності земель
9. Екологічна функція земельних ресурсів. Екологічні проблеми.
10. Аналіз сучасного стану використання земельного фонду
11. Раціональне використання земель. Поняття та зміст
12. Ерозія ґрунтів. Види ерозії.
13. Порушені та малопродуктивні землі. Суть та причини появи.
14. Охорона земель. Суть та зміст. Правове регулювання охорони земель
15. Меліорація земель.

16. Способи. Види. Меліоративні заходи
17. Загальнодержавна програма використання та охорони земель
18. Регіональна програма використання та охорони земель
19. Документація із землеустрою в галузі охорони земель
20. Консервація земель. Поняття та зміст
21. Порядок консервації земель
22. Методи здійснення державного контролю за використанням та охороною земель
23. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
24. Деградація земель. Види деградації.
25. Охорона ґрунтів. Зміст охорони
26. Рекультивація порушених земель. Поняття та зміст.
27. Тимчасова та постійна рекультивація земель.
28. Етапи рекультивації земель.
29. Напрями рекультивації земель. Вибір напрямку. Рекультивації
30. Підготовчий або проектно-вишукувальний етап рекультивації земель
31. Біологічний етап рекультивації земель
32. Гірнична або гірничотехнічна рекультивація земель
33. Сільськогосподарська рекультивація земель
34. Лісогосподарська рекультивація земель
35. Водогосподарська рекультивація земель
36. Рекреаційний напрям рекультивації земель
37. Санітарно-гігієнічний напрям рекультивації земель
38. Будівельний напрям рекультивації земель
39. Землювання малопродуктивних угідь.
40. Ефективність рекультивації земель
41. Норми знімання родючого шару ґрунту при землюванні малопродуктивних угідь
42. Вимоги до землювання
43. Розрахунок економічного ефекту від землювання малопродуктивних угідь
44. Визначення втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва спричинених погіршенням якості земель
45. Класифікація малопродуктивних угідь для придатності до землювання
46. Забруднення земель. Загальна характеристика
47. Стандартизація та нормування в галузі використання та охорони земель
48. Ефективне та раціональне використання земельних ресурсів
49. Система органів, що здійснюють контроль за використанням та охороною земельних ресурсів в Україні
50. Поділ земель на категорій відповідно до їх цільового призначення. Охорона та раціональне використання
51. Поняття та склад земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення
52. Охорона та раціональне використання земель сільськогосподарського призначення
53. Охорона земель лісового та водного фонду

54. Раціональне використання та охорона земель рекреаційного та оздоровчого призначення
55. Раціональне використання та охорона земель історико-культурного призначення
56. Охорона та раціональне використання земель як основна умова їх збереження
57. Поняття, зміст та проектна документація з землювання малопродуктивних угідь.
58. Способи землювання малопродуктивних угідь
59. Відходи. Охорона земель і ґрунтів від забруднення відходами
60. Проекти землеустрою що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь. Склад та зміст проекту
61. Землевпорядні вишукування в проектах землеустрою що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь
62. Протиерозійні гідротехнічні споруди. Класифікація за призначенням
63. Протиерозійні гідротехнічні споруди. Класифікація за характером взаємодії з поверхневим стоком
64. Водозатримувальні споруди.
65. Водоспрямовуючі споруди
66. Вали-канави. Вали-тераси. Їх призначення
67. Донні споруди.
68. Засипка та виположування ярів
69. Розрахунок коефіцієнтів екологічної стабільності та антропогенного навантаження в проектах землеустрою
70. Проектна документація з використання та охорони земель
71. Завдання та функції контролю за використанням та охороною земель.
72. Особливості проведення державної інспекції з контролю за використанням і охороною земель.
73. Порядок планування та проведення перевірок з питань здійснення державного контролю за використанням та охороною земель
74. Порядок проведення перевірок та оформлення документів за її результатами.
75. Види відповідальності за порушення земельного законодавства
76. Поняття, зміст та суб'єкти управління у галузі використання та охорони земель.
77. Система і повноваження органів управління у галузі використання та охорони земель.
78. Функції управління у галузі використання та охорони земель.
79. Державне планування використання земель України. Моніторинг земель.
80. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. ..
81. Недоліки системи управління земельними ресурсами в Україні
82. Державні стандарти і нормативи у галузі охорони земель.
83. Основні стандарти в галузі охорони земель.
84. Стандарти з якості ґрунтів.
85. Система стандартів дослідження вмісту мікро-, макроелементів та забруднюючих речовин у ґрунтах
86. Нормативи в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів

Інформаційне забезпечення

Основна література

1. Калина Т.Є., Арзуманян Т.Ю. Методичні вказівки з дисципліни «Раціональне використання та охорона земель» до виконання розрахунково-графічної роботи. - Одеса: ОДАБА, 2018. - 39 с.
2. Панас Р.М. Раціональне використання та охорона земель. Навчальний посібник. - Львів: "Новий світ - 2000," 2008. - 352 с.
3. Стратегія управління. Навчальний посібник/за ред. В.В. Горлачука. - Миколаїв: Шамрай. 2003 - 440 с.
4. Ступень М.Г. Використання земель населених пунктів: Монографія. - Львів: Львів, ДАУ, 2000 - 359 с.
5. Ступень М.Г. та інш. Містобудівний кадастр. Навч. посібник. - Львів: ЛДАУ, 2003. - 224 с.

Допоміжні джерела інформації

6. Земельний кодекс України. - Офіційний текст зі змінами та доповненнями. - Харків, 2008 - 105 с.
7. Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель" 19.06.2003 р. № 963 - IV.
8. Закон України "Земельний кодекс України" від 25.10.2001 р. № 2768 - III.
9. Закон України "Про землеустрій" від 22.05.2003 р. № 858 - IV.
10. Закон України "Про охорону земель" від 19.06.2003 р. № 962 - IV.
11. Закон України "Про екологічну мережу України" від 24.06.2004 р. № 1864 - IV.
12. Наказ Держкомзему України від 17.10.2002 р. № 175 "Про порядок консервації земель"
13. Водний кодекс України / Голос України - 20.07.1995 - № 133.
14. Закон України "Водний кодекс України" від 06.06.1995 р. № 213/95 ВР.
15. Закон України "Про загальнодержавну програму розвитку водного господарства" в ред. від 25 березня 2005 р. № 2505 - IV.
16. Закон України "Лісовий кодекс України" (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404 - IV).
17. Закон України "Про природно - заповідний фонд України" від 16.06.1992 р. № 2456 - XII
18. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991 р. № 1264 - XII
19. Указ Президента України від 23.05.2005 р. № 838 "Про заходи щодо подальшого розвитку природно - заповідної справи в Україні"
20. Закон України "Про основи містобудування" від 16.11.1992 р. № 2780 - XII
21. Закон України "Про планування і забудову територій" від 20.04.2000 р. № 1699 - III
22. Закон України "Про благоустрій населених пунктів" від 06.09.2005 р. № 2807 - IV
23. Закон України "Про Генеральну схему планування території України" від 07.02.2002 р. № 3059 - III